

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Анелия Божкова (НАИМ-БАН)
за докторската теза на Ева Николова Тонкова,
редовен докторант в катедра „Археология“ на ИФ, СУ „Св. Климент Охридски“,
на тема „Керамика с украса в стил „West Slope“ от територията на България“
за присъждане на образователната и научна степен „доктор“
по професионално направление 2.2. История и археология.

Докторската теза на Ева Тонкова е посветена на един актуален и значим научен проблем, който стои отдавна във фокуса на световната научна общност – керамиката с украса в стил „West Slope“, широко разпространена в цялото източно Средиземноморие през елинистическата епоха. Представеният за рецензиране труд представлява първо по рода си изчерпателно и обхватно изследване за територията на България и в този смисъл той е приносен още по своя замисъл.

Трудът притежава оптимална структура, с оглед на задачите и спецификата на изследването. В същото време, тя е съобразена със стандартите и утвърдените практики в световната специализирана литература.

Трудът се състои от увод, три аналитични части, заключение и списък на цитираната литература, а в приложението са представени богато илюстрирани сравнителни таблици според произхода, формата и украсата на съдовете, както и карти с географското разпространение на находките.

В увода са конкретизирани предметът на изследване, неговите цели и задачи, използваните аналитични методи. Той съдържа още и преглед на постиженията по темата в световната и родната научна книжнина. Познанията на авторката върху българските и чуждестранните научни изследвания са впечатляващо задълбочени и изчерпателни, което ѝ дава отлична база за провеждане на анализи в следващите части от труда.

Част първа съдържа основният анализ на работата и представя формално-типологическото изследване на керамичните единици. Съдовете и фрагментите са групирани по формален признак. Много удачно Ева Тонкова е интегрирала в текста каталожните данни за всяка една находка, като по този начин се улеснява ползването на труда, без

излишно разлистване и търсене на конкретни, съпътстващи анализа параметри. Каталогните единици съдържат всички изискуеми данни за разглежданите съдове като формално описание, украса, произход, принадлежност към група, паралели и датировка. Отново и тук трябва да бъде отбелязано, че авторката привлича впечатляващи като количество аналози от всички райони на източното Средиземноморие, за да определи обективно и убедително класификационния модел, който изгражда. Там, където е необходимо с оглед на анализа, Ева Тонкова привлича и аргументи от декоративната сфера (на която иначе е посветена следващата част) за да обоснове своите изводи. По този начин са направени много важни наблюдения относно произхода на т.н. „класически“ кантароси от българските земи, които демонстрират специфики, характерни за Черноморската зона и остават непознати сред атическите образци. Този извод е един от основните приноси на изследването на Ева Тонкова и поставя в нова светлина проучването на ранноелинистическите керамични комплекси от западното Черноморие и вътрешността на тракийските земи. Новаторско в тази част е и наблюдението на Ева Тонкова за присъствието на съдове с белези на македонските работилници в широк географски ареал на древна Тракия, достигайки до градските центрове Севтополис и Кабиле.

Втората част от дисертационния труд е посветена на украсата на съдовете в стил West Slope. След изключително прецизен анализ на декоративните схеми с богато илюстрирани примери, Ева Тонкова формулира за първи път основните етапи в стилового развитие на българските керамични комплекси, а именно „атически/имитационен атически стил“, „ранен малоазийски стил“ и „късен малоазийски стил“. В тази част са приведени и допълнителни аргументи в полза на идентификацията на местно, локално производство, най-ярко проявено в работилниците на Кабиле и някои западночерноморски ателиета.

Третата част е посветена на контекстите, от които произлизат анализирани находки, както и на общите наблюдения относно тяхното разпространение на територията на България. Текстът дава прецизна представа за обектите, свързани с West Slope керамиката и за характеристиката на откритите там артефакти.

Заклучението на докторската теза съдържа не само резюме на постигнатите в анализа резултати, но и важни авторски обобщения за производствените центрове на West Slope керамиката в източното Средиземноморие и Понтийската област, за тенденциите

и влиянията в производството, за динамиката на търговските сделки и за репертоара на трапезния сервиз.

Приносният характер на докторската теза е постигнат благодарение на скрупульозното изследване на наличните артефакти (след системното им проучване в музейните колекции), с модерни и утвърдени научни методи. Достатъчно е за да бъде споменат примерът с идентификацията на два фрагмента от един и същи съд, открити по различно време в културните пластове на Филипопол и съхранявани в музейните депа на два музея (НАИМ БАН и Археологически музей Пловдив) за да изтъкнем заслугите на Ева Тонкова за изучаването на масовия археологически материал в ролята му на първостепенен източник за нови познания.

Общото ми впечатление от работата на колежата Тонкова е за едно изключително успешно авторско и оригинално изследване, което представлява значим принос на българската наука в изучаването на елинистическата керамика.

Въз основа на цялостната ми оценка за дисертационния труд убедено гласувам за присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на Ева Николова Тонкова и препоръчвам на членовете на научното жури също да гласуват положително.

16.01.2002

проф. д-р Анелия Божкова

София